

KARTAL BELEDİYE SEÇİMLERİ VE «SOL»

Kartal Belediye seçimlerinde CHP'nin Milliyetçi Cephe'ye fark yapması olumlu bir olaydı. Daha önceki seçim sonuçlarına ve o seçimlerden bu yana gördüğümüz gelişmelere göre böyle olması bekleniyordu. Öte yandan, TSİP'in bu seçimde 31 oy alması, yani yalnız sandık başındaki temsilcilerinin sandık başına birer oyunu alması beklenmeyen, üzücü bir olaydı.

Birikim, bir gündelik politika dergisi değil, bir sosyalist kültür dergisidir. Siyasal değil, kültürel bir yayın organıdır. Türkiye'de bugün varolan sosyalist partiler ve devrimci fraksiyonlar arasındaki çekişmelerde dolaysız tavır almak değil bizim işimiz. Tersine, özlemimiz, işçi sınıfı hareketini gerçekten temsil eden ve yönlendiren bir sosyalist partinin ideolojik öncülüğünü kabul etmektir.

Gelgelelim, Türkiye solunun şimdiki durumunda, böyle bir partinin oluşması bugünden yarına gerçekleşecek gibi görünmüyor. Bir sosyalist partinin bu niteliklere kavuşması, belki de asgarî müştereklerde birleşen bütün sosyalistlerin olumlu eleştiri ve görüşleriyle, elbirliğiyle gerçekleşecek. Bu durumdan dolayıdır ki biz de kendimizi, bütün sosyalistler gibi, Kartal seçimleri ve buna ilişkin konular üstüne söz söyleme hakkına sahip görüyoruz. Bu rada özellikle şunlara dikkat etmek istiyoruz: 1) Söylenecik sözün, eleştirel nitelikte olsa da, kırıcı değil yapıcı olması; 2) Eleştirinin, tikel bir

Değinmeler / Günün Olayları / Kitaplar Sanat Olayları / Filimler / Dergiler

olay üstünde yoğunlaşmaktan çok, genel kapsayabilecek bir platforma kaydırılması.

Kartal seçimlerine katılan ve 31 oy alan partinin TSİP olması, bu olayla ilgili bir suçlama gerekiyorsa, bunun yalnız TSİP yöneticilerinin sırtına yıkılmasını gerektirmez. Çünkü sözkonusu olayın boyutları TSİP çerçevesini aşmaktadır. Bütün sosyalistleri, Türkiye'de sosyalizmin genel durumunu ilgilendirmektedir olay. Ancak TSİP, bu olayın eleştirilmesi gereken bir yeni durum yarattığı olgusunu kabule yanaşmazsa, sorun biraz daha ciddileşir. Yazık ki, *Kitle* gazetesinde, Kartal seçimlerinin sonucuna, «az olsun, öz olsun» gibi bir sloganla yaklaşılması, akla bu durumu getirmektedir. Böyle bir söz, mâkul bir açıklama olamaz. Kartal seçimleri sonucunun karşımıza çıkardığı bu olgunun üstüne cesaretle yürünmezse, engelleri aşabilmemizin yolu da tıkanmış olur.

Olaya eğildiğimizde karşımıza çıkan ilk önemli olgu şu: Kartal'daki 31 oy, Kartal'daki sosyalist potansiyel demek değildir. Bu, kesin bir olgudur ve CHP de bunu pek iyi bilmektedir. CHP'nin kendi tahminleri, sosyalistlerin böyle bir seçimde 1000-1200 oy alacağı yolundaydı. Öte yandan, bu oyların sahiplerinin CHP'yi tamamen benimse-dikleri, ya da başka bir söyleyişle, CHP'nin temsil ettiği solculuk anlayışının bu kitleyi doyurduğu da iddia edilemez. Kartal'daki sosyalistler, belli bir muhasebenin sonucunda sosyalistliklerini saklı tutarak, oylarını «şimdilik» kaydıyla CHP'ye vermişlerdir. Kartal seçimleri CHP ön-

derlerine, halkın ve özellikle işçilerin oylarını her zaman alabileceklerini, çünkü yalnız kendilerinin «halkçı» olduklarını düşündürmemeli; «en akıllı sol» olduklarının garantisini sayılmamalıdır. Tabii böyle bir olayı nasıl yorumlayacaklarına kendileri karar verirler, ama «bizim solumuzdaki sol bizden halkçı (ya da bizce özdeş anlamda, daha «akıllı») olamaz» demeye karar verirlerse aldanacaklardır.

Şu halde Kartal'ın sosyalistleri bugünün siyasî konjonktüründe güçlerini CHP doğrultusunda kullanmayı tercih etmişlerdir. Seçime katılan sosyalist parti bu tercihi değiştirememiş ve yalnız kalmıştır. Bu durum da birkaç sonucu sergiliyor: 1) Sosyalist partilerle kitleler arasında organik bağlar henüz kurulmamıştır; 2) Buna karşın, kitleler, ortak hareket edebilmektedir, dolayısıyla kitlede politikleşme düzeyi bir hayli ileridir.

TSİP, Kartal sosyalistlerinin bu eğiliminden, eğilim seçim sonuçlarında billurlaşmaya kadar habersiz miydi? Sanmıyoruz. Zaten olayın gelişmesinin başlangıcında, bildiğimiz kadarıyla, TSİP, CHP ile bir güçbirliği kurmanın koşullarını araştırmış, bu imkân ortadan kalkınca seçime bağımsız olarak katılma kararı almıştı. TSİP, CHP'yi şartlı olarak desteklemek için, CHP adayından bazı gereklî işlerin yapılacağına dair garanti almak istemişti. İstenen işler şüphesiz halkın yararınaydı. Kartal'daki sosyalistler, yani CHP'nin bu istekler üstüne bir pazarlığa oturmayı reddettiğini bilerek, gene de oylarını CHP'ye verdiler. Ama bunu, kitlelerin bi-

linçlenme eksikliğiyle, gerçek çıkarlarını görememesiyle açıklamak mümkün değildir.

Bu bize genel bir doğruyu gösteriyor. *Teori* alabildiğine geniş, kapsamlı ve ayrıntılı olmalıdır. Alternatifleri ve ihtimalleri, gerilerinde yatan tarihi dinamikler ve eğilimlerle birlikte hesaba katmalı ve değerlendirmelidir. Buna karşılık *politika* da alabildiğine somut ve yalındır. Şu halde teorinin karmaşıklığı, kendini her an politik konjonktürlerin somutluğu ve yalınlığında yoğunlaştırmaya hazır bulunmalıdır. Bir seçim, kesin bir tercih anıdır. Belli dönemlerde tek bir kavram, örneğin «demokrasî», ciltlerle kitabın içerdiğinden daha vurucu, hem de daha özül olabilir. Çünkü o, yaşanan pratikte atılmış düğündür. Türkiye'de sosyalistlerin belli başlı eksikliklerinden biri «teori» ile «politika»yı, bir başka düzeyde «strateji» ile «taktik»i birbirleriyle karıştırmaları olmuştur.

Sosyalizmin Kartal'da uğradığı başarısızlığı yalnız TSİP'e yüklemek yanlış olur. Çünkü varolan ya da kurulması beklenen partilerden bir başkası da, herhalde bundan çok farklı bir sonuç alamayacaktı. Öte yandan, olayın gelişmesinde bu rolü TSİP oynadığı için, hesabını da herkesten önce onun vermesi beklenmelidir. Ve bu hesap, «az olsun, öz olsun» çerçevesinde kalmamalıdır.

31 oy, sosyalistlerin CHP ile pazarlık imkânlarına darbe vurmuş. Ecevit'in bir süre önceki iddialı konuşmasına neredeyse haklılık kazandırmıştır. Sosyalist potansiyel, olduğundan az görünmüştür. Bunlar hepsi de önemli sorunlardır. Önümüzde bir seçim olacağı düşünülerek tartışmamız gereken sorunlardır.

Kartal'daki *sosyalist* seçmenlerin oylarını CHP'ye vermeleri, ilerideki seçimde de tek-

rarlanacak mıdır? Sosyalist partiler kitlelerle sıkı bağlar kuramazsa, böyle olabilir. Gerçekten, Milliyetçi Cephe'ye, sağa karşı seçimi CHP'nin kazanmasını istemek durumundayız. Ama bu, sosyalizmin güçsüzlüğü görünümünü yaratmak pahasına böyle olacaksa, sevinilecek bir şey değildir böyle olması. Sosyalist partiler kurulmazdan önce bu seçimde de CHP'yi desteklemek gerekip gerekmediği belki tartışılabilir. Ama şimdi sosyalist partiler var; varolduğuna göre, seçime katılmaları da gerekir. Sosyalist partiler varken o-yunu CHP'ye vermek, bir sosyaliste ağır gelecektir. Hiç oy vermemek ise *hiç* çözüm değildir. Yanlış aktivizmin gerçek temeli olan pasifizmin yansımasıdır bu.

Böyle bir durumda, varolan sosyalist partilerin aralarında anlaşıp ortak listeye seçime gitmeleri bir çözüm olabilir. Bunun şartları anlaşmayla tesbit edilir, belki böylece değişik sosyalist grupların bir arada hareket edebilme alışkanlığını edinmeleri doğrultusunda bir adım atılmış olabilir. Hattâ, şimdiki sosyalist partilere kayıtlı olmayan, ama sosyalistler arasında tanınan ve sevilen kişiler de böyle ortak listelerde başa konabilir.

Ancak, varolan sosyalist partilerin yalnız kendi aralarındaki anlaşmayla da olup bitecek bir şey değildir bu. Sorunun önemi ve yararı halka da açık seçik anlatılmalıdır. Öte yandan, sağ cephe karşısındaki demokratik güçlere de oy kaybettirmemeye dikkat edilmelidir.

Bu noktada, sosyalistlerin, özellikle de sosyalist partilerin CHP'ye karşı tavırları konusunda biraz düşünmek gerekli olabilir. Bu tavırlarda bilimsellikten çok duygusal-lık rol oynamaktadır. Ekim seçimleri sırasında ve daha sonraları, sosyalistler CHP'-

ye karşı daha yumuşakken, giderek sertleşmişlerdir. Bun da CHP'nin belirli davranışlarının payı olmakla birlikte, sorun yalnız bununla da açıklanamaz.

CHP'ye karşı tepkilerin duygusallaşmasına yol açan psikolojik etkenlerden biri, affı CHP'nin çıkarması olabilir. Sosyalistler belki bu «affedilmeyi» hazmedemiyorlar. Oysa sorunun iki yanı var. Affın çıkması, CHP'nin yazılı seçim programından önce, demokratik özelemlerini artık somutta dile getirmeye başlayan *halkın* yazıya dökülmemiş programında vardı. Af, Türkiye'nin demokrasiye yönelişinin vazgeçilmez bir parçasıydı; içeride ve dışarıda, bu böylece biliniyordu. Sağ cephe burada tarihi doğrultuya ters düş-tüğü için meclisteki düzenlere karşın davayı kaybetti.

Sorun'un ikinci yanı ise, solun kendi kusurlu durumudur. Niyetlerin temizliği, amaçların soyluluğu bir yana, içine düşülen somut pratik politik çizginin olumsuzluğudur. Bunun, CHP tarafından değil, ama sosyalizmin sahibi olan işçi sınıfı tarafından *affedilmesi* bir zorunluluktur. Sosyalistlerin borç hanesinde, hâlâ ödenmemiş bir hesap olarak duruyor bu.

Kitlelerin ihtiyaçlarına, özlemlerine, en iyi cevabı o dönemde CHP verebildi. Ekim seçimlerinin doğal sonucu, seçimden sonra kurulan kabinede yansıdı: bu sonuç, halkın, 12 Mart'ın karşısına aldıklarını iktidar yapmasıdır. Faşistler ve faşizan güçler bu sonucu silmek için çok uğraştılar, hâlâ da uğraşıyorlar. Tarihin kronolojisini değiştirebilirler, ama tarihi akışın mantığı o olayla başlatıldığı belirlemeyi sürdürüyor.

Af, demokrasinin bir parçası olduğu için, CHP'nin demokrat politikasının da bir parçası oldu. CHP bunun için canla başla çalıştı. Amacı, sos-

yalistlere karşı «gerçek» tavrı ne olursa olsun, bunu anlamak bir borçtur.

Sosyalistlerin, CHP'ye karşı gittikçe sertleşen bir tavır almalarının ikinci nedeni, bundan daha ciddi bir politik kaygıdır: kuyrukçuluğa düşme korkusu. 12 Mart öncesinin strateji ve taktikleri hatırlandığında, böyle bir endişe haklılık kazanır. Ama, kuyrukçuluğa gelmeden önce, bir kere eskiden izlenen çizgiyle şimdi CHP'nin izlediği çizgi arasında çok önemli ayrımlar var. Bu ayrım, ne kadar soyut olursa olsun, «demokrasi» ile faşizm kadar kesindir. 12 Mart öncesinde ittifak kurulmaya çalışılan güçlerle ancak faşizme gidilirdi. Oysa Sosyalizm yolunda, demokratik mücadelede, CHP'nin imkânlarını sonuna kadar tüketmek tarihin mantığının gereğidir.

İnsan kendi kendisiyle ittifak kurmaz, kendinden başkasıyla ittifak kurar. Dolayısıyla, ittifakta yer alanların ayrı özelliklerde olması, ittifakın yapısının bir gereğidir. Bir ittifakın zorunlu bir maddî temeli olur. İttifakın süresini, niteliğini bu maddî temelin koşulları belirler. Sosyalistler CHP ile, CHP'nin sosyalist bir kuruluş olduğunu düşünerek ittifaka girmezler. Aynı şekilde, CHP'yi sosyalist olmadığı için yani son analizde bir burjuva partisi olduğu için suçlamak da anlamsızdır.

Dolayısıyla sorun önce teorik düzeyde CHP'nin ne olduğunu tesbit etmektir. Bu, söz konusu geçici maddî temel üzerinde CHP'yle varolan yakınlıklar kadar, varolan uzaklıkları da hesaba katmayı zorunlu kılar. Bir ittifak, geçici de olsa, belli bir temel üzerinde ortak eylem demek olduğuna göre, ayrımı teorik düzeyde sağlam koymak gerekir. Daha önceki yapay ittifak arayışında bu nokta unutulmuş, müttefikin

kimliği öncelikle kadrolara yanlış tanıtılmıştı. Bunun sonucu, da ittifak değil, «kuyrukçuluk» olmuştu.

CHP bir sosyal - demokrat parti, yani, burjuvazinin «akıllı» iktidarının partisidir. Türkiye'nin özel koşulları CHP'yi Avrupa'daki benzerlerinden daha fazla radikalleştirecektir. Ama bu CHP'nin, yapısal olarak, her zaman içinde önemli bir «sol kanat» barındıracağına ötesinde bir anlam taşımaz. CHP ayrıca yakın zamana kadar bir muhalefet partisi olduğu için, yapısı oldukça heterojendir ve çeşitli «hoşnutsuzluk»ları barındırmaktadır. Ama iktidara oturup yerleştiği oranda, kendi bedenini iktidar koltuğunun girinti ve çıkıntılarını uyduracaktır. Yani partinin sağ kanadının egemenliği giderek artacak, sol kanadın muhalefeti şiddetlenebilecektir. Başka hiçbir şey söz konusu olmasa bile, bu sol kanadın sosyalizme nasıl bir «tulumba» görevi yapacağı düşünülerek, CHP'ye karşı alınan politik tavır daha politik kılınmalıdır.

Tarih, alternatifleri teker teker getirmez, sunmaz bize. Olumlu, olumsuzla içiçe; olumsuz, içinde olumluyu taşıyarak gelir. CHP demokrasiyi güçlendirdiği oranda sosyalizme yararlı olur; ama işçi sınıfının sosyal-demokrat çizgilere kanalize edilmesi tehlikesini de birlikte getirir. Aslında bütün bunlar için, sosyalizm için, CHP'nin yakın zamanda iktidara gelmesi, zorunlu görünür. Çünkü sosyal-demokrasi muhalefette kaldığı sürece, sosyalizm ile kitlelerin bağlarını kurmak güçleşecektir. Sosyal-demokrasi alternatifinin işçi sınıfı için bir alternatif olmaktan çıkmasının tek yolu, iktidara gelmesidir. Bu, kurulmuş ve kurulacak sosyalist partilerin volontarist çabalarının ötesine varan bir tarihî determinizmdir ve her

zaman da böyle olagelmıştır.

Şu halde sosyalistler, CHP'nin iktidara gelmesini kolaylaştırabilirler; ama, sosyal - demokrasinin bir çıkmaz olduğunun anlaşılması sonucunda, *iktidarı ondan devralmak üzere*. Bu, her şeyden önce, sosyalizmin bir varlık olmasını gerektirir. Sosyalizm, pratikte kitleden kopuk kalarak, lafla CHP'ye saldırarak bir varlık olamaz. CHP ile sosyalizmin ayrılığını teoride vurgulamak zorunludur, ama bu, ille de CHP ile keskin bir ideolojik polemige girmek anlamına gelmez. Temel görev, kitleden kopmaktır. 31 oy aldıktan sonra CHP'ye saldırmak sosyalizme bir şey kazandıramaz. CHP iktidar olduğu zaman yürütülecek muhalefet de hesaplı olmalıdır. Çünkü burada da sorun CHP'yi iktidarsızlaştırıp iktidarı faşizme armağan etmek değil, sosyalizmi iktidarın somut adayı yapmaktır. Bunun yolu da kitleden geçer.

Bugünkü durumda, bunların tersini izlemekteyiz. Sosyalistler kitleden büyük ölçüde kopuk. «Kitle» sözünün tekrarlanma sıklığıyla ters orantılı bir kopukluk bu. Ama bu «altıyapı»dan yoksun olarak kurulan «üstü yapı»da büyük bir «tavizsizlik» yarışı hüküm sürüyor. Bu da doğal. Çünkü tavizsizliğin bu çeşidi kaçınılmaz olarak *apolitik* bir tutumun paravanasıdır. Partiler kitle bağlarını kurmadıkça, fraksiyonlar ayakta kaldıkça, bu garip *statik* yarış devam edecektir. Herkes, tekerlekleri havada duran bisikletlerine oturup kan ter içinde pedala basacaktır. Çünkü bu boşa dönen pedalları çevirme hızı, kitleyi değil, ama kararlı duran küçük-burjuva aydın, militan kadroları kazanmanın en güvenilir yolu sayılmaktadır. Bellirli bir fraksiyon çıkacak, herkesten daha solda olduğunu ilan edecek, aynı za-

manda herkesi sağ sapmayla, kuyrukçulukla, v.b. suçlayacaktır. CHP'ye karşı ölçülü bir tavır takınma, bu gibi «sağ sapma» avcılarının ekmeğine yağ sürecektir. Bir grubun başlattığı kampanya herkesi etkileyecektir. Böylece kimse bir adım ileri gitmeden pedallar birkaç kat daha hızlı dönecektir.

Fraksiyonlar, partiye yönelik gruplaşmalar değildirler. Çünkü bunlar partinin olmadığı ve hiçbir zaman olmayacağı bir yerdedirler. Bu bakımdan, fraksiyonun gelişme dinamiği, partinin oluşma dinamiğinden tamamen ayrıdır. Hatta, ters orantılıdır. 12 Mart öncesinde olduğu gibi sonrasında da, fraksiyonlar işçi sınıfı partisine giden yolu tıkıyorlar. Fraksiyonlar arası adam kapma yarışı, bütünü provoke ediyor. Kimileri CHP'yi faşizan bir güç veya «Amerikan emperyalizminin son icadı» olarak ilan ederken, güvenlik mahkemeleri ve benzeri kuruluşlar sanki sosyalistleri demokrasinin gerekliliğine ve demokratik güç birliğine inna etmek için çalışıyorlar. Gelecek, birtakım karanlık güçlerin daha üst düzeyde örgütlenmesine gebe. Keskinlik rallisiyle kaybedecek vakti yok sosyalizmin.

Bütün bunlar, Kartal'daki seçimle ortaya çıkmış değil elbette. Ama Kartal'daki seçim belki bunların sonucunda çıkıyor. Bu küçük, mahallî seçim olayında bir sosyalist partinin davranışı var ki, eleştirilmeli; CHP'nin davranışı var ki, olumlu ve olumsuz yanlarıyla incelenmeli; ve nihayet sosyalist işçilerin bir davranışı var ki, değerlendirilmeli.

CHP bugün iktidar kavgasının ta içindedir. Dolayısıyla demokratik güç birliğinin somut maddî tabanında yer almaktadır. Öte yandan, iktidar kavgasının hassas dengesinde, CHP, kendi solunda olanlar arasında, bazı grup-

ların, hesabını veremeyeceği bazı provokatif davranışlarının sorumluluğunu almaktan korkmaktadır. Hepimiz, elbette ki CHP'ye güven gelmesi için değil, kendi inançlarımızın gereği olarak, solun dostu ve düşmana, tutarlı çizgisini somut ve kesin örneklerle kanıtlayacağı olgunluğa ve bütünlüğe ulaşmasını istiyor, bekliyoruz. Bugün bizce görünen olumlu yol sosyalistlerin seçime katılması, ama ortak bir cephe halinde katılmasıdır: dışarıdan da tutarlı sosyalistleri alarak, herhangi bir partinin üstünlüğünü kurmaya çalışmayan, yalnızca *sosyalistlerin* mecliste seslerini duyurmalarını sağlamaya yönelik bir ortak sol cephe - ve bunun yararının, zorunluluğunun halka anlatılması, işçilere anlatılması. Kartal seçimlerinde alınan sonuç böyle bir ortak harekete doğru adım atılmasına yol açabilirse, bir musibet bir somut yarara dönüştürülmüş olur. Başarılı Marksist politika demek, herhalde, yalnızca hep başarılı olmak değil (böylesi tarihte yok çünkü), başarısızlıklardan başarı çıkarabilme esnekliği, yenilgiyi kazanca dönüştürebilme yeteneğidir. ■

Not: Bu yazının yazılmasından sonra, Kitle'nin 51. sayısındaki yazının seçim sonuçları belli olmadan önce yazıldığını, yani 31 oya «ez ve öz» denilmediğini öğrendik. Kitle'nin 52. sayısında genel Başkan Ahmet Kaçmaz'ın yazdığı özeleştiriye de gördük. Özeleştiriye savunulan görüşü benimsememekle birlikte, bu tavrın, olayın genişlemesine ele alınıp değerlendirilmesine yol açacağını umuyoruz.

TÜRK-İŞ KURULTAYI

Mart ayı içinde yapılan TÜRK - İŞ kurultayı, bu örgütün tabanındaki yoğun uyanışın ve hareketliliğin, geleneksel «partiler üstü» (!) politikayı sarstığını ve bunun sürdürücülerini hayli kuşkulandırdığını gösteriyor. TÜRK - İŞ yöneticilikliği, işçi aristokrasisinin bilinen tak-